

TSE-toimenpiteet laitoksissa

Eviran ohje 16011/4

Käyttöönotto 17.5.2016

Elintarvikehygieniayksikkö

Hyväksyjä Leena Oivanen

Esittelijä Tiina Läikkö-Roto

TSE-toimenpiteet laitoksissa

Eviran ohje 16011/4

Sisällysluettelo

1 Ohjeen sitovuus	5
2 Yleistä	5
3 Määritelmiä	5
4 Eläinten alkuperän ja iän selvittäminen	6
5 TSE-tautien hallintaan liittyvää keskeistä lainsäädäntöä	6
OSA I TSE-riskiaines ja siihen liittyvät toimenpiteet	8
6 TSE-riskiaines	8
6.1 Nautaeläinten TSE-riskiaines	8
6.2 Lampaiden ja vuohien TSE-riskiaines	9
6.3 Muut TSE-tautien hallintaan liittyvät luokan 1 sivutuotteet	10
7 TSE-riskiaineksen käsittelyyn liittyvät yleiset vaatimukset	11
8 TSE-riskiainesta erottavien laitosten hyväksyminen	11
9 TSE-riskiaineksen erottaminen ja säilyttäminen	12
10 TSE-riskiaineksen värjääminen	13
11 TSE-riskiainesta sisältävien elintarvikkeeksi tarkoitettujen osien lähettäminen teurastamosta	13
11.1 Lähettäminen	13
11.2 Merkitseminen.....	14
11.3 Ilmoittaminen ja kaupalliset asiakirjat	14
12 TSE-riskiaineksen lähettäminen jatkokäsittelyyn	15
12.1 Kuljetuksen mukana toimitettava kaupallinen asiakirja	15
13 Nautaeläinten päänlihan leikkaaminen	16
13.1 Yleistä	16
13.2 Nautaeläinten päänlihan leikkaaminen teurastamossa	16
13.3 Poikkeus päänlihan leikkaamiseen sovellettavista vaatimuksista teurastamossa	17
13.4 Vaatimukset leikkaamoon leikattavaksi toimitettaville päille.....	17
OSA II TSE-näytteenotto ja siihen liittyvät toimenpiteet	18
14 TSE-näytteenotto	18
14.1 Nautaeläimet, joista on otettava BSE-näyte	18
14.2 Lampaat ja vuohet, joista on otettava TSE-näyte	19
14.3 Näytteenotto.....	19
14.4 Näytetuloksista ilmoittaminen	20
14.5 Karanteenitoimenpiteet	20
15 Ruhojen ja sivutuotteiden vapauttaminen karanteenista	21
15.1 Yleistä	21
15.2 Elinten ja veren siirto laitoksesta BSE-tutkimuksen ollessa kesken	21
15.2.1 Teurastamon toimenpiteet	21
15.2.2 Teurastamoa valvovan tarkastuseläinlääkärin tehtävät.....	22
15.2.3 Vastaanottavan laitoksen toimenpiteet	22
15.2.4 Vastaanottavassa laitoksessa varastointia valvovan tarkastuseläinlääkärin tehtävät ..	22
16 Ruhojen ja muiden eläimen osien ja sivutuotteiden hylkääminen	23

Osa III Yleiset omavalvontavaatimukset.....	24
17 TSE-tautien hallintaan liittyvä omavalvonta	24
17.1 Vastuualueet	24
17.2 Nautaeläinten rekisterikyselyjen omavalvonta	25
17.3 Navettaolosuhteet ja elävänä tarkastukseen liittyvä toiminta	25
17.4 TSE-näytteenottoon liittyvä toiminta	25
17.5 Karanteeniin ohjaus, säilytys ja vapautus	25
17.6 TSE-riskiaineksen erottaminen.....	26
17.7 TSE-riskiaineksen kerääminen, säilyttäminen ja värjääminen	26
17.8 TSE-merkinnät ruhoissa ja päissä sekä ruhojen ja päiden lähettäminen	26
17.9. Yli 12 kuukauden ikäisten nautaeläinten päänlihaa leikkaavan teurastamon omavalvontaohjelma	26
17.10 Yli 12 kuukauden ikäisten nautaeläinten päänlihaa leikkaavan leikkaamon omavalvontaohjelma	27
17.11 TSE-riskiaineksen lähettäminen hävitettäväksi ja määrien seuranta.....	28
17.12 Varautuminen poikkeaviin tilanteisiin.....	28
17.13 TSE-tautien hallintaan liittyvä kirjanpito	28
LIITE 1 Luokan 1 kaupallinen asiakirja (MALLI).....	30
LIITE 2 TSE- tautien hallinnan tarkastuslomake: teurastamot ja leikkaamot (MALLI)	31
LIITE 3 Teurastamosta ennen BSE-tutkimuksen valmistumista siirrettyjä elimiä tai verta koskeva kirjanpito (MALLI)	35
LIITE 4 Ennen BSE-tutkimuksen valmistumista siirrettyjen elimien ja veren varastointia koskeva kirjanpito (MALLI)	36

1 Ohjeen sitovuus

Viranomaisen toiminnan tulee perustua lainsäädännössä määriteltyyn toimivaltaan ja viranomaistoiminnassa tulee tarkoin noudattaa lainsäädännön vaatimuksia. Viranomaisohjeet eivät ole oikeudelliselta luonteeltaan muita viranomaisia tai toimijoita sitovia. Viime kädessä lainsäädännön soveltamista koskevat kysymykset ratkaisee tuomioistuin.

Tässä ohjeessa on sekä suoria lainauksia lainsäädännöstä, että tulkintoja lainsäädännön soveltamisesta. Ohjeessa esitetyt tulkinnat ovat Elintarviketurvallisuusvirasto Eviran näkemyksiä siitä, miten lainsäädäntöä tulisi soveltaa.

2 Yleistä

Tämän ohjeen tarkoituksena on selventää teurastamoissa, pienteurastamoissa ja poroteurastamoissa (jäljempänä teurastamot) sekä leikkaamoissa TSE-näytteenottoon, TSE-valvontaan sekä TSE-riskiaineksen käsittelyyn, merkintään ja hävittämiseen liittyviä toimenpiteitä. Ohje koskee nautaeläimiä, lampaista ja vuohia teurastavia teurastamoita ja niiden yhteydessä olevia leikkaamoita sekä muita leikkaamoita, joissa käsitellään TSE-riskiainesta sisältäviä ruhoja tai ruhonosia.

Ohje on tarkoitettu sekä laitoksille että laitosten valvojille. Laitosta valvovan eläinlääkärin tehtävä on varmistaa, että laitos noudattaa sivutuotteita koskevaa lainsäädäntöä. Laitoksen tulee toteuttaa sivutuotteita koskevaa omavalvontaohjelmaansa. Eviran ohjeet eivät ole velvoittavia ja niistä voidaan perustellusta syystä poiketa.

TSE-taudeilla tarkoitetaan tarttuvia spongiformisia enkefalopatioita, kuten naudan BSE:tä ja lampaan ja vuohen scrapieta. TSE-riskiaine on nautaeläinten, lampaiden ja vuohien teurastuksen ja leikkaamisen yhteydessä syntyvää luokan 1 sivutuotetta, jonka katsotaan aiheuttavan TSE-tautien leviämisen riskin, eikä sitä saa käyttää elintarvikkeena eikä rehuna.

Ohjeen lukemisen helpottamiseksi kussakin alakohdassa on lueteltu pääpiirteittäin niitä lainkohtia, joissa kyseisessä kohdassa käsiteltävästä asiasta säädetään. Säädosviitteiden paikkansapitävyys tulee aina tarkastaa ajantasaisesta lainsäädännöstä. Ohjeessa on viitattu Eviran antamaan muuhun ohjeistukseen. Eviran ohjeet on julkaistu Eviran internetsivuilla www.evira.fi.

Liitteessä 2 oleva tarkastuslomakemalli on tarkoitettu valvojan avuksi laitoksen TSE-tautien hallintaan liittyvien toimien tarkastamisessa. Malliin on merkitty ne Oiva-arviointiohjeiden kohdat, joissa ko. asiat arvioidaan. Mallia voi muokata omaa käyttöön sopivaksi.

3 Määritelmiä

Tässä ohjeessa tarkoitetaan:

leikkaamolla maa- ja metsätalousministeriön laitosten elintarvikehygieniasta antaman asetuksen 795/2014 mukaista leikkaamoa.

teurastamolla elintarvikelain 23/2006 muuttamisesta annetun lain 352/2011 mukaisesti teurastamoa ja poroteurastamoa sekä maa- ja metsätalousministeriön laitosten

elintarvikehygieniasta antaman asetuksen 795/2014 mukaista pienteurastamoita, jotka on hyväksytty nautaeläinten, lampaiden tai vuohien teurastukseen.

laitoksella eläimistä saatavia elintarvikkeita ennen vähittäismyyntiä käsitteleviä elintarvikehuoneistoja.

4 Eläinten alkuperän ja iän selvittäminen

Eläimistä saatavien elintarvikkeiden hygienia-asetus (EY) N:o 853/2004 liite II jaksot II ja III

Eläimen alkuperä ja ikä vaikuttavat olennaisesti TSE-riskiaineksen käsittelyä ja TSE-näytteenottoa koskeviin vaatimuksiin. Teuraseläinten alkuperä ja ikä tulee selvittää ennen teurastusta.

Nautaeläimet:

Nautaeläimen ikä ja alkuperä, eläintä mahdollisesti koskevat rajoitukset, sekä näytteenottopyynnöt saadaan selville nautaeläimestä tehtävän rekisterikyselyn avulla. Evira on laatinut ohjeen nautaeläinten rekisterikyselyjen valvonnasta teurastamoissa ja pienteurastamoissa (Eviran ohje n:o 16007).

Lampaat ja vuohet:

Lampaiden ja vuohien ikä ja alkuperä tulee selvittää teurastamolle lähetetyistä elintarvikeketjutiedoista. Alkutuotannon toimijan on ilmoitettava teurastamolle teurastamoon lähetettävillä eläimillä voimassa olevista tutkimusmääräyksistä. Teurastettavan eläimen ikä tarkistetaan tarvittaessa eläimen hampaista. Evira on laatinut ohjeen elintarvikeketjutietojen toimittamisesta ja valvonnasta (Eviran ohje n:o 16005).

5 TSE-tautien hallintaan liittyvää keskeistä lainsäädäntöä

- Euroopan ja parlamentin neuvoston asetus (EY) N:o 999/2001 tiettyjen tarttuvien spongiformisten enkefalopatioiden ehkäisyä, valvontaa ja hävittämistä koskevista säännöistä, nk. TSE- asetus
- Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1069/2009 muiden kuin ihmisravinnoksi tarkoitettujen eläimistä saatavien sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden terveys säännöistä sekä asetuksen (EY) N:o 1774/2002 kumoamisesta (sivutuoteasetus)
- Komission asetus (EU) N:o 142/2011 muiden kuin ihmisravinnoksi tarkoitettujen eläimistä saatavien sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden terveys säännöistä sekä asetuksen (EY) N:o 1774/2002 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1069/2009 täytäntöönpanosta sekä neuvoston direktiivin 97/78/EY täytäntöönpanosta tiettyjen näytteiden ja tuotteiden osalta, jotka vapautetaan kyseisen direktiivin mukaisista eläinlääkärintarkastuksista rajatarkastusasemilla. (Sivutuoteasetuksen täytäntöönpanoasetus)
- Komission päätös 2007/453 jäsenvaltioiden tai kolmansien maiden tai niiden alueiden BSE-aseman vahvistamisesta niiden BSE-riskin perusteella
- Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 852/2004 elintarvikehygieniasta, nk. yleinen hygienia-asetus
- Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 853/2004 eläinperäisiä elintarvikkeita koskevista erityisistä hygieniasäännöistä, nk. eläimistä saatavien elintarvikkeiden hygienia-asetus

- Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 854/2004 ihmisravinnoksi tarkoitettujen eläinperäisten tuotteiden virallisen valvonnan järjestämistä koskevista erityissäännöistä, nk. eläimistä saatavien elintarvikkeiden valvonta-asetus
- Elintarvikelaki 23/2006
- Maa- ja metsätalousministeriön asetus 795/2014 laitosten elintarvikehygieniasta, nk. laitosasetus
- Maa- ja metsätalousministeriön asetus 590/2014 lihantarkastuksesta, nk. lihantarkastusasetus
- Maa- ja metsätalousministeriön asetus 7/EEO/2009 teurastamoita ja leikkaamoita koskevista TSE-tauteihin liittyvistä toimenpiteistä
- Eläintautilaki 441/2013
- Maa- ja metsätalousministeriön asetus 20/2013 nautaeläinten BSE-taudin vastustamisesta
- Maa- ja metsätalousministeriön asetus 25/2013 lampaiden ja vuohien TSE-tautien vastustamisesta

OSA I TSE-riskiaines ja siihen liittyvät toimenpiteet

6 TSE-riskiaines

TSE-asetus (EY) N:o 999/2001 luku I art. 8; liite V kohdat 1 ja 2

Komission päätös 2007/453

Sivutuoteasetus (EY) N:o 1069/2009 art. 4 ja 8

Sivutuoteasetuksen täytäntöönpanoasetus (EU) N:o 142/2011 liite IV luku I jakso 2

Laitosasetus 795/2014

TSE-riskiaines on nautaeläinten, lampaiden ja vuohien teurastuksen ja leikkaamisen yhteydessä syntyvää sivutuotetta, jota ei saa käyttää elintarvikkeena eikä rehuna. TSE-riskiaines on käsiteltävä ja hävitettävä sivutuoteasetuksessa määritellyllä tavalla. TSE-riskiaineksesta käytetään myös nimitystä erikseen määritelty riskiaines ja se luokitellaan sivutuoteasetuksessa luokan 1 sivutuotteeksi.

6.1 Nautaeläinten TSE-riskiaines

Nautaeläinten TSE-riskiaines määräytyy eläimen alkuperämaan BSE-riskin perusteella. Riskiluokkia on kolme: merkityksettömän alhainen, hallinnassa oleva, sekä määrittelemätön BSE-riski.

Suomen BSE-riski on arvioitu merkityksettömän alhaiseksi. Tästä johtuen suomalaisista alkuperää olevassa nautaeläimessä TSE-riskiainesta on ainoastaan yli 12 kuukauden ikäisten nautaeläinten

- kallo lukuun ottamatta alaleukaa, mutta aivot ja silmät mukaan luettuina, sekä
- selkäydin.

Koska nautaeläimen alkuperämaan BSE-riski vaikuttaa TSE-riskiainekseksi luettavien kudosten määrään, riskiainesta erottavien teurastamoiden ja leikkaamoiden tulee tarkistaa nautaeläimen alkuperämaan riskiluokka, jos ne teurastavat tai leikkaavat muuta kuin suomalaista alkuperää olevia nautaeläimiä. Eri maiden BSE-riskistä on säädetty komission päätöksessä 2007/453, jota on tätä ohjetta kirjoitettaessa viimeksi muutettu täytäntöönpanopäätöksellä 2016/701 toukokuussa 2016. Evira tiedottaa mahdollisista muutoksista kotisivuillaan ja päivittämällä tätä ohjetta.

Komission täytäntöönpanopäätöksessä luetellut, merkityksettömän alhaisen BSE-riskin

- EU:n jäsenvaltiot ovat: Suomi, Alankomaat, Belgia, Bulgaria, Italia, Itävalta, Kroatia, Kypros, Latvia, Luxemburg, Malta, Portugali, Romania, Ruotsi, Slovenia, Slovakia, Tanska, Tšekki, Unkari, Viro.
- EFTA-maat ovat: Islanti, Liechtenstein, Norja, Sveitsi.
- kolmannet maat ovat: Argentiina, Australia, Brasilia, Chile, Kolumbia, Intia, Israel. Japani, Uusi-Seelanti, Panama, Paraguay, Peru, Singapore, Yhdysvallat, Uruguay.

TSE-riskiaineskudosten määräytyminen alkuperämaan BSE-riskiin nähden vastaa toisiaan Euroopan unionin (EU) ja Euroopan vapaakauppaliiton (EFTA) jäsenvaltioissa. Sen sijaan kolmansista maista peräisin olevissa nautaeläimissä ei lähtökohtaisesti ole lainkaan TSE-riskiainesta, jos kolmannen maan BSE-riski on merkityksettömän alhainen. Eri alkuperää olevien nautaeläinten TSE-riskiaineskudokset ilmenevät taulukosta 1.

Taulukko 1. Naudan, biisonin ja vesipuhvelin TSE-riskiaines eläimen iän ja alkuperän mukaan jaoteltuna.

Kudokset	Eläimen alkuperä on EU-maassa tai EFTA maassa, jonka BSE-riski on merkityksettömän alhainen*	Eläimen alkuperä on maassa, jonka BSE-riski on hallinnassa tai määrittelemätön**
Yli 30 kuukauden ikäisten nautaeläinten		
<ul style="list-style-type: none"> selkäranka, lukuun ottamatta häntänikamia ja kaulanikamien, rintanikamien ja lannerangan nikamien oka- ja poikkihaarakkeita ja ristiluun keskiharjua (<i>crista sacralis mediana</i>) ja ristiluun ”siipiä”, mutta mukaan lukien takajuuren hermosolmu (<i>ganglion spinale</i>)**** 	Elintarvikkeet ja rehut***	TSE-riskiaines
Yli 12 kuukauden ikäisten nautaeläinten		
<ul style="list-style-type: none"> kallo lukuun ottamatta alaleukaa, aivot ja silmät mukaan luettuina 	TSE-riskiaines	TSE-riskiaines
<ul style="list-style-type: none"> selkäydin 	TSE-riskiaines	TSE-riskiaines
Kaikenikäisten nautaeläinten		
<ul style="list-style-type: none"> risat eli tonsillat 	Elintarvikkeet ja rehut***	TSE-riskiaines
<ul style="list-style-type: none"> ohutsuolen neljä viimeistä metriä 	Elintarvikkeet ja rehut***	TSE-riskiaines
<ul style="list-style-type: none"> suolilieve 	Elintarvikkeet ja rehut***	TSE-riskiaines
<ul style="list-style-type: none"> umpisuoli eli <i>caecum</i> 	Elintarvikkeet ja rehut***	TSE-riskiaines

* Kolmansista maista peräisin olevissa nautaeläimissä ei ole TSE-riskiainesta, jos niiden BSE-riski on merkityksettömän alhainen. Merkityksettömän alhaisen BSE-riskin kolmansia maita ei siksi ole huomioitu taulukossa.

** Koskee sekä EU:n ja EFTA:n jäsenvaltioita että kolmansia maita.

*** Kudokset voidaan ohjata elintarvike- tai rehukäyttöön.

**** Takajuuren hermosolmu sijaitsee hyvin lähellä selkäydintä ja se tulee poistetuksi riskiaineksena selkärangan mukana, kun oka- ja poikkihaarakkeita irrotettaessa ei sahata selkärangan nikamien runko-osaa.

6.2 Lampaiden ja vuohien TSE-riskiaines

Lampaiden ja vuohien alkuperällä ei ole vaikutusta TSE-riskiainekseen luettaviin kudoksiin. Lampaiden ja vuohien TSE-riskiaineskudokset ilmenevät taulukosta 2.

Taulukko 2. Lampaan ja vuohen TSE-riskiaines eläimen iän mukaan jaoteltuna.

Eläimen ikä	TSE-riskiaines
Kaikenikäiset eläimet	<ul style="list-style-type: none"> • sykkyräsuoli eli <i>ileum</i> • perna
Yli 12 kk ikäiset tai sellaiset eläimet, joiden ikenistä on puhjennut pysyvä etuhammas	<ul style="list-style-type: none"> • kallo, aivot ja silmät mukaan luettuina • risat eli tonsillat • selkäydin

Teurastettava eläin tulkitaan yli 12 kuukauden ikäiseksi, jos sillä on puhjennut pysyvä etuhammas, vaikka eläimen mukana seuraisi dokumentti, jonka mukaan se on alle 12 kuukauden ikäinen.

6.3 Muut TSE-tautien hallintaan liittyvät luokan 1 sivutuotteet

Muita nautojen, lampaiden ja vuohien teurastuksen ja TSE-riskiaineksen erottamisen yhteydessä syntyviä luokan 1 sivutuotteita ovat:

- kaikki ruhot ja ruhonosat, vuodat, nahat ja veri mukaan luettuina, jos eläimellä epäillään tai on todettu olevan TSE-tartunta tai jos eläin on lopetettu osana TSE:n hävittämistoimenpiteitä;
- TSE-riskiainesta erottavien teurastamoiden ja leikkaamoiden jätevedestä erotettu eläinperäinen aines;

Kaikissa tiloissa, joissa TSE-riskiainesta erotetaan, on estettävä sen joutuminen viemäriin käyttämällä viemäriin esimerkiksi siivilää, jonka silmäkoko on korkeintaan kuusi (6) mm. Siivilöitä on käytettävä teurastamossa kaikkien huonetilojen lattiakaivoissa koko teurastuslinjan matkalla tainnuksesta jäähdyttämön ovelle. Siivilöitä on myös tarvittaessa käytettävä niissä varastotiloissa, joissa TSE-riskiainesta varastoidaan, jos niissä on lattiakaivot. Jos varastotiloissa ei ole lattiakaivoja, lattialta karkeasti irrotettava lika tulee käsitellä kuten TSE-riskiaines.

TSE-riskiainesta erottavissa leikkaamoissa siivilävaatimus koskee ainoastaan niitä tiloja, joissa TSE-riskiaineksen erotus tapahtuu. Siivilät on oltava kaikissa lattiakaivoissa siinä tilassa, joihin TSE-riskiaineksen erotuspaikan pesuvesi voi valua. Siivilään kertynyt aines kerätään, merkitään ja hävitetään riskiaineksenä. Kun teurastamoiden ja TSE-riskiainesta erottavien leikkaamoiden jätevedestä on erotettu luokan 1 aines 6 mm:n siivilällä, jäteveden käsittelyssä siitä eteenpäin koottavaan ainekseen ei sovelleta sivutuoteasetusta.

- TSE-riskiainesta sisältävät kuolleet eläimet, jos niistä ei ole poistettu TSE-riskiainesta ennen niiden hävittämishetkeä, esimerkiksi teurastamossa tai kuljetuksen aikana kuolleet tai eläinten *ante mortem* -tarkastuksessa hylätyt naudat, lampaat ja vuohet, veri mukaan luettuna.

Liha-alan laitoksessa voi syntyä myös muita luokan 1 sivutuotteita. Sivutuotteista ja niiden käsittelystä säädetään sivutuotelainsäädännössä. Eläimistä saatavien sivutuotteiden käsittelystä ja valvonnasta elintarvikealan laitoksissa on laadittu Eviran ohje (n:o 16010).

7 TSE-riskiaineen käsittelyyn liittyvät yleiset vaatimukset

Yleinen hygienia-asetus (EY) N:o 852/2004 liite II luku IX

Eläimistä saatavien elintarvikkeiden hygienia-asetus (EY) N:o 853/2004 liite III jakso I luku IV

Eläimistä saatavien elintarvikkeiden valvonta-asetus (EY) N:o 854/2004 liite I jakso I luku II kohta E ja F

Laitosasetus 795/2014 liite 2 luku 2.1; liite 3

TSE-asetus (EY) N:o 999/2001 liite V kohdat 5 ja 6

Sivutuoteasetus art. 26

TSE-riskiaine ja muut luokan 1 sivutuotteet on kerättävä ja käsiteltävä erillään elintarvikkeeksi hyväksyntästä lihasta, eikä niitä saa käyttää elintarvikkeena eikä rehuna. Erotetun TSE-riskiaineen hautaaminen on kielletty koko maassa.

Laitoksella on oltava TSE-riskiaineen erottamiseen ja säilyttämiseen soveltuvat tilat. Laitoksen omavalvontasuunnitelman tulee sisältää kuvaus TSE-tautien hallintaan liittyvistä toimenpiteistä. Teurastus ja lihan leikkaaminen on suoritettava siten, ettei erotettu TSE-riskiaine joutu kosketuksiin elintarvikkeiden eikä rehujen kanssa.

Nautaeläimiä, lampaista tai vuohia ei saa teurastaa vaurioittamalla keskushermostokudosta tainnutuksen jälkeen kallon sisään pistettävällä esineellä, eikä nautaeläimen, vuohen tai lampaan luuta saa käyttää mekaanisesti erotetun lihan tuotantoon.

Laitoksen valvojan on varmistettava, että toimija toteuttaa kaikki asianmukaiset toimenpiteet varmistukseksi, että TSE-riskiaine ei saastuta lihaa teurastuksen tai riskiaineen erottamisen aikana ja että toimija toimittaa TSE-riskiainesta laitoksesta vain hyväksytyyn jatkokäsittelypaikkaan. Lisäksi laitoksen valvojan on varmistettava, että tarvittavat TSE-näytteet otetaan, varustetaan riittävällä tunnisteella, käsitellään asianmukaisesti ja lähetetään Eviraan tutkittavaksi.

8 TSE-riskiainesta erottavien laitosten hyväksyminen

TSE-asetus (EY) N:o 999/2001 liite V kohta 4

Maa- ja metsätalousministeriön asetus 7/EEO/2009 § 6 - 8

Teurastamossa saa erottaa ruhosta kaikkea TSE-riskiainesta ja leikkaamoissa TSE-riskiainekseksi luettavaa naudan selkärangaa ilman erillistä hyväksyntää.

Leikkaamon tulee olla kuitenkin erikseen hyväksytty TSE-riskiainesta erottavaksi laitokseksi, jos

- Leikkaamossa halutaan poistaa selkärangan poiston yhteydessä myös yli 12 kuukauden ikäisen naudan selkäydintä, joka on jäänyt naudan ruuhon esimerkiksi halkaisuvirheen vuoksi. Tällaisen leikkaamon on oltava teurastamon yhteydessä.
- Leikkaamossa halutaan poistaa yli 12 kuukauden ikäisen lampaan ja vuohen selkäydintä.
- Leikkaamossa halutaan leikata yli 12 kuukauden ikäisen naudan pännlihaa.

Edellytyksenä leikkaamon hyväksymiselle on, että leikkaamossa on kyseisen TSE-riskiaineen, eli selkäydintä sisältävän naudan selkärangan, naudan pännlihan tai lampaiden ja vuohien selkäytimen erottamiseen ja säilyttämiseen soveltuvat tilat. Leikkaamon omavalvontasuunnitelmassa on oltava kuvaus TSE-riskiaineen erot-

tamisesta, säilyttämisestä, värjäämisestä ja lähettämisestä jatkokäsittelyyn sekä arvio erotetun TSE-riskiaineen vuotuisesta määrästä.

Kunnan valvontaviranomaisen on ilmoitettava hyväksymästään leikkaamosta ja siellä harjoitettavasta toiminnasta Eviraan ja aluehallintovirastolle, ja Lapin aluehallintoviraston hyväksymästään poroteurastamosta sekä sen yhteydessä toimivasta laitoksesta ja näissä harjoitettavasta toiminnasta Eviraan. Ilmoituksessa tulee mainita, jos leikkaamo on hyväksytty erityisen TSE-riskiaineen, eli halkaisuvirheellisten nautojen selkärangan, naudan päänlihan ja/tai lampaiden ja vuohien selkäytimien, erottamiseen.

9 TSE-riskiaineen erottaminen ja säilyttäminen

TSE-asetus (EY) N:o 999/2001 luku I art. 2; luku III art. 8; liite V kohdat 4 ja 7-9

Maa- ja metsätalousministeriön asetus 7/EEO/2009 § 6-8

Eläimistä saatavien elintarvikkeiden hygienia-asetus (EY) N:o 853/2004 liite III, jakso I, luku IV

Sivutuoteasetus (EY) N:o 1069/2009 art. 21 ja 26

Eläimistä saatavien elintarvikkeiden valvonta-asetus (EY) N:o 854/2004 liite I, I jakso II luku kohta E

TSE-riskiainesta voidaan erottaa vain tämän ohjeen luvun 8 mukaisissa teurastamoissa ja leikkaamoissa. TSE-riskiaine tulee erottaa ruhoista ja ruhonosista siten, että muiden kudosten kontaminoituminen TSE-riskiaineella estetään. TSE-riskiaine on aina poistettava elintarvikkeeksi tai rehuksi käytettävistä ruhoista ja ruhonosista, vaikka eläimen TSE-tutkimustulos olisi negatiivinen. Työtavoista tulee olla kuvaus omavalvontasuunnitelmassa, jota käsitellään tämän ohjeen luvussa 17.

Nautaeläimen selkäydin on poistettava teurastamossa huolellisesti ensimmäisestä kaulanikamasta ensimmäiseen häntänikamaan saakka. Siten myös selkäytimen loppuosassa sijaitsevat hermot (*cauda equina*) tulee poistaa. Jos selkäydintä ei saada poistettua naudan ruhosta halkaisuvirheen vuoksi kokonaan, voidaan jäljellä oleva osa selkäydintä poistaa teurastamon yhteydessä olevassa leikkaamossa, jos se on hyväksytty erikseen kyseiseen toimintaan ohjeen luvun 8 mukaisesti.

TSE-riskiaineen keräämisessä käytettävien astioiden ja pudotuskuilujen tulee olla selvästi ja pysyvästi merkittyjä. Astioiden ja pudotuskuilujen merkinnät tulee myös kuvata laitoksen omavalvontasuunnitelmassa. Kaikkea ainesta, joka näissä astioissa tai tällaista kuilua pitkin poistetaan leikkaamosta, on siitä lähtien käsiteltävä TSE-riskiaineena.

TSE-riskiaineen säilyttämistä varten tulee olla selvästi ja pysyvästi merkitty tila tai astia, jota ei saa käyttää muuhun tarkoitukseen. Astian, säiliön tai kontin on oltava tiivis ja ehjä. Säiliötä tai konttia ei saa täyttää niin täyteen, että kantta ei voida sulkea. Tarvittaessa säiliön tai astian on oltava lukittava ja /tai jäähdytettävä. Astian, säiliön tai kontin on oltava helposti puhdistettavissa. Sadeveden pääsy keräilyastiaan, säiliöön tai konttiin sekä mahdollisen valumaveden pääsy sieltä pois estetään. Tuhoeläinten pääsy säilytysastioihin estetään.

Jos sivutuotteita joudutaan säilyttämään laitoksen alueella pidempään johtuen pienistä kertamääristä, on huolehdittava siitä, että säilytys ei aiheuta haju- tai muita terveyshaittoja.

10 TSE-riskiaineen värjääminen

*TSE-asetus (EY) N:o 999/2001 luku I art. 2; luku III art. 8; liite V kohta 3
Sivutuoteasetuksen täytäntöönpanoasetus (EU) N:o 142/2011 liite VIII luku II
Maa- ja metsätalousministeriön asetus 7/EEO/2009 § 8 - 9*

TSE-riskiaine on värjättävä väriaineella välittömästi sen jälkeen, kun riskiaine on erotettu ruhosta. Teurastuksen ja leikkaamisen yhteydessä erotettua TSE-riskiainesta ei kuitenkaan tarvitse värjätä teurastus- tai leikkaamotilassa, jos sen ja muun eläinjätteen sekoittuminen on muutoin varmasti estetty. Laitoksesta pois kuljettamista odottavan riskiaineen on kuitenkin oltava selvästi värjättyä, joten riskiaine on värjättävä viimeistään ennen viimeiseen keräilyastiaan sijoittamista ja värjäys on tarvittaessa uusittava. Suoraan pudotuskuilusta viimeiseen keräilyastiaan putoava jäte tulee värjätä useita kertoja päivässä. TSE-riskiaine on värjättävä riittävän usein ja käytettävä tarpeeksi väriainetta niin, että säilytyksen ja kuljetuksen ajan on selvää, mikä on TSE-riskiainesta.

TSE-riskiainesta ei saa värjätä vihreällä tai keltaisella värillä. Jos TSE-riskiainesta lähetetään toiseen EU-jäsenvaltioon, se on värjättävä sivutuoteasetuksen mukaan mustalla värillä.

Jos TSE-riskiainesta ei lähetetä toiseen EU-jäsenvaltioon, TSE-riskiaineen värjäämiseen voidaan käyttää esimerkiksi sinistä väriainetta. Värjäämiseen käytettävän sinisen värin ei tarvitse olla elintarvikekäyttöön hyväksyttyä, mutta siihen voidaan käyttää esimerkiksi elintarvikevärejä patenttisininen V (E 131) tai briljanttisininen FCF (E133). Patenttisinistä on kaupan jauheena ja liuksena. Jauheen riittäväksi todettu laimennussuhde on 1 gramma väriainetta ja 1,5 litraa vettä. Jos briljanttisinistä on 2 % liuksena, voidaan sitä laimentaa suhteessa 1:100, jolloin saadaan vielä riittävän vahva liuos.

11 TSE-riskiainesta sisältävien elintarvikkeeksi tarkoitettujen osien lähettäminen teurastamosta

*TSE-asetus (EY) N:o 999/2001 luku III art. 8; liite III luku A kohta I alakohta 6; liite III luku A kohta II alakohta 7; liite V kohdat 4 ja 9
Maa- ja metsätalousministeriön asetus 7/EEO/2009 § 6 – 9*

11.1 Lähettäminen

TSE-riskiainesta sisältäviä ruhoja tai ruhon osia ei saa luovuttaa teurastamosta muulle kuin lähetettävän TSE-riskiaineen erottamiseen hyväksytyyn teurastamoon, leikkaamoon tai luokan 1 sivutuotteita käsittelevään laitokseen.

TSE-riskiainesta sisältäviä ruhoja tai ruhon osia ei saa luovuttaa palautuksena tuottajalle.

Naudan selkärunkaa sisältäviä ruhoja ja ruhonosia saa lähettää elintarvikelain nojalla hyväksytyihin leikkaamoihin. Halkaisuvirheellisiä naudanruhoja, joissa on jäljellä selkäydintä, voi lähettää vain kyseisen teurastamon yhteydessä olevaan leikkaamoon, joka on hyväksytty erikseen tämän riskiaineen poistamiseen. Naudanpäitä tai lampaiden ja vuohien selkäydintä sisältäviä ruhonosia voi lähettää teurastamosta kyseisen TSE-riskiaineen erottamiseen hyväksytyyn leikkaamoon.

Lähtettävän laitoksen velvollisuus on varmistua siitä, että lähetettäviä ruhoja, ruhonosia tai sivutuotteita vastaanottava laitos on hyväksytty lähetettävän tuotteen käsitteilyyn.

EU:n jäsenvaltioihin saa viedä sellaisia nautaeläimen ruhoja ja ruhon osia, joissa ei ole muuta TSE-riskiainesta kuin selkärankaa sekä takajuuren hermosolmu.

11.2 Merkitseminen

TSE-merkintä tarkoittaa ruhon tai ruhonosan leimaamista vähintään 1,5 cm korkuisella kirjainyhdistelmällä ”TSE”, jäljempänä TSE-leima.

Nautaeläinten selkäydin on poistettava teurastamossa. Sellaiset nautaeläinten ruhot, joista ei esimerkiksi halkaisuvirheen vuoksi ole voitu poistaa selkäydintä kokonaan teurastamossa ja joista selkäytimen jäänteet aiotaan poistaa teurastamon yhteydessä olevassa leikkaamossa, on merkittävä teurastamossa TSE-leimalla jokaisen terveysmerkin viereen. Selkäytimen puutteellista poistoa ei voi korvata TSE-leiman säännönmukaisella käytöllä eikä pelkästään selkärangan sisältäviä nautaeläinten oikein halkaistuja ruhoja saa merkitä TSE-leimalla, vaikka niiden selkäranka olisi eläimen alkuperän ja iän perusteella TSE-riskiainesta (katso taulukko 1).

Nautaeläinten päät on merkittävä otsaan tehtävällä TSE-leimalla teurastamossa ennen päiden lähettämistä leikkaamoon. Yli 12 kuukauden ikäisten lampaiden ja vuohien ruhot, joissa selkäydin on jäljellä, on merkittävä teurastamossa TSE-leimalla jokaisen terveysmerkin viereen ennen ruhojen lähettämistä leikkaamoon.

11.3 Ilmoittaminen ja kaupalliset asiakirjat

Teurastamon on ilmoitettava leikkaamoon sellaisten ruhojen ja ruhonosien lähettämisestä, jotka sisältävät TSE-riskiainesta. Ilmoituksen on oltava perillä leikkaamossa ennen lähetyksen saapumista. Vastaanottavan laitoksen on ilmoitettava lähettävälle laitokselle esimerkiksi sähköpostitse tai faksilla saaneensa ilmoituksen. Ilmoitusta ei tarvitse tehdä, jos leikkaamo on teurastamon yhteydessä.

Ilmoitusvaatimus ei koske pelkkää selkärankaa sisältävistä ruhoista ja ruhonosista ilmoittamista, vaikka selkäranka luettaisiin eläinten alkuperän ja iän perusteella TSE-riskiainekseksi (katso taulukko 1). Tällaisten nautanruhojen leikkaaminen on Suomen omasta vähäisestä BSE-riskistä johtuen harvinaista, minkä vuoksi Evira suosittelee, että riskiainekseksi luettavaa selkärankaa sisältävistä nautanruhoista kuitenkin ilmoitettaisiin leikkaamolle jollakin tavalla. Naudat, joita suositus koskee, olisivat peräisin korkeamman BSE-riskin maista (katso taulukko 1).

TSE-riskiainesta sisältävien ruhojen ja ruhonosien kaupallisessa asiakirjassa tulee olla tiedot TSE-riskiainesta sisältävien ruhojen, ruhon osien ja päiden määrästä, elintarvikkeen nimi sekä lähettäjän, lähetyspäivämäärän, vastaanottajan, ja terveysmerkin tiedot.

12 TSE-riskiaineksen lähettäminen jatkokäsittelyyn

*Sivutuoteasetus (EY) N:o 1069/2009 art. 4, 12, 19, 21 ja 22
Sivutuoteasetuksen täytäntöönpanoasetus (EU) N:o 142/2011 liite V III luku III*

TSE-riskiainesta lähtevän laitoksen on huolehdittava sivutuotteiden kuljetuksen asianmukaisesta järjestämisestä ja varmistettava, että vastaanottajalla on hyväksyntä luokan 1 sivutuotteiden käsittelyyn tai varastointiin. Teurastamossa ja leikkaamossa erotettu TSE-riskiaines voidaan lähettää käsiteltäväksi vain sivutuoteasetuksen mukaisesti hyväksytyyn luokan 1 käsittelylaitokseen tai hävitettäväksi polttolaitokseen, joka on hyväksytty valtioneuvoston jätteen polttamisesta antaman asetuksen (362/2003) mukaisesti. Värjätty, käsittelemätön TSE-riskiaines voidaan ennen käsitteilyä tai hävittämistä tarvittaessa välivarastoida sivutuoteasetuksen mukaan hyväksytyssä luokan 1 väliasteen laitoksessa.

Jos teurastamossa tai leikkaamossa syntyy TSE-riskiainesta vain vähäisiä määriä, laitoksessa syntyvä TSE-riskiaines voidaan kuljettaa myös toisen TSE-riskiainesta erottavan laitoksen TSE-konttiin tai -astiaan odottamaan kuljetusta käsittelylaitokseen. Kuljetusta on seurattava luvun 12.1 mukainen kaupallinen asiakirja. Menettelyt kuvataan sekä lähtevän että vastaanottavan laitoksen omavalvontasuunnitelmassa.

TSE-riskiaines tulee kerätä, säilyttää ja kuljettaa selvästi merkityissä, ehjissä ja tiiviissä astioissa tai säiliöissä. TSE-riskiaineksen keräämiseen, kuljetukseen tai varastointiin käytettävää säiliötä tai astiaa ei saa käyttää muuhun tarkoitukseen. Kuljetuksessa käytettävässä ajoneuvossa, säiliössä tai muussa pakkauksessa sekä kaupallisessa asiakirjassa tulee olla merkintä: ”Luokan 1 sivutuote: ainoastaan hävitettäväksi.”

12.1 Kuljetuksen mukana toimitettava kaupallinen asiakirja

Hävitettäväksi lähetettävän TSE-riskiaineksen kuljetuksen mukana tulee olla sivutuoteasetuksen mukainen kaupallinen asiakirja. Malli kaupallisesta asiakirjasta, jota voidaan käyttää kotimaassa, on liitteessä 1. Kaupallinen asiakirja laaditaan kolmena kappaleena (alkuperäiskappale ja kaksi jäljennöstä). Alkuperäiskappale lähetetään lähetyksen mukana lopulliseen määräpaikkaan. Jäljennökset jäävät lähtevälle laitokselle ja kuljetusliikkeelle. Kaupallisia asiakirjoja on säilytettävä vähintään kaksi vuotta.

Kaupallisesta asiakirjasta tulee ilmetä seuraavat tiedot:

- lähetyspäivämäärä
- lähtevän laitoksen nimi ja osoite sekä tarvittaessa hyväksymisnumero
- kuljettajan tai kuljetusliikkeen nimi ja osoite
- vastaanottajan, esimerkiksi vastaanottavan laitoksen, nimi ja osoite sekä hyväksyntänumero
- aineksen kuvaus (TSE-riskiaines tai luokan 1 sivutuote)

- aineksen merkintätiedot: (Luokka 1: ”ainoastaan hävitettäväksi”)
- aineksen määrä
- ainekselle jo tehdyt käsittelyt (TSE-riskiaineiden värjääminen)
- lähetyksestä vastaavan henkilön allekirjoitus, jonka on oltava kirjoitettu eri väriä kuin lomakkeen painoväri

Jos lähetettävän TSE-riskiaineiden määrää ei punnita vaan se arvioidaan, arvion tulee perustua laitoksen tietoon esimerkiksi satunnaisesti punnittujen säiliöiden painosta.

13 Nautaeläinten päänlihan leikkaaminen

*TSE- asetukset (EY) N:o 999/2001 liite V kohta 8 ja 9
Maa- ja metsätalousministeriön asetus 7/EEO/2009 § 7 – 11*

13.1 Yleistä

Yli 12 kuukauden ikäisten nautaeläinten päänlihaa saa leikata teurastamon tai leikkaamon laatiman omavalvontaohjelman mukaisesti. Tällä ohjelmalla pyritään estämään päänlihan kontaminoituminen keskushermostokudoksella.

Yli 12 kk ikäisten nautaeläinten päänlihan leikkaamiseen hyväksytyistä leikkaamoista tulee ilmoittaa Eviran hygieniayksikköön luvun 8 mukaisesti.

Korkeintaan 12 kuukauden ikäisten nautaeläinten ruhot tai ruhonosat eivät sisällä TSE-riskiainesta, jonka vuoksi niiden päänlihan leikkaamiselle ei ole asetettu erityisiä vaatimuksia.

13.2 Nautaeläinten päänlihan leikkaaminen teurastamossa

Yli 12 kuukauden ikäisten nautaeläinten päänlihaa leikkaaminen teurastamossa on tehtävä seuraavasti:

1. Teurastamon on laadittava työohjeet, joita noudattamalla päänlihan kontaminoituminen voidaan estää.
2. Teurastamossa päänlihan leikkaaminen on tehtävä siihen erikseen varatulla alueella, joka on riittävästi erillään muista teurastuslinjan osista.
3. Pulttipistoolin aiheuttama reikä ja niska-aukko (*foramen magnum*) on suljettava tulpalla ennen päänlihan leikkaamista. Jos eläimestä otetaan BSE-näyte, *foramen magnum* on suljettava välittömästi näytteenoton jälkeen. Päänlihaa ei saa irrottaa päistä, joita ei ole kunnollisesti suljettu.
4. Päänlihaa ei saa irrottaa päistä, joissa silmät ovat vahingoittuneet tai irronneet, tai joiden muutoin epäillä saastuneen keskushermostokudoksella.
5. Teurastamon on laadittava näytteenottosuunnitelma keskushermostokudoksen havaitsemiseksi päänlihasta. Tarkempi kuvaus näytteenottosuunnitelmasta on kohdassa 17.9.

13.3 Poikkeus päänlihan leikkaamiseen sovellettavista vaatimuksista teurastamossa

Kohdassa 13.2 lueteltuja vaatimuksia ei tarvitse noudattaa, jos teurastamossa leikataan ainoastaan seuraavia päänlihoja poistamatta nautaeläimen päätä ripustus-koukusta tai siirtämällä päätä teurastuslinjalta toiseen koukkuun leikkaamista varten:

- kieli irrottamalla se poikittaisella, kieliluun tyven kielihaarakkeen (*processus lingualis*) etupuolelle (sierainpuolelle) tehtävällä viillolla ja/tai
- poskilihat (ulkopuoliset puremalihakset sekä alaleuan sisäpuoliset puremalihakset).

Jos päätä leikataan pöydällä tai telineessä, joka tukee päätä leikkaamisen aikana, tai jos leikataan muuta päänlihaa kuin poskilihaa ja kieli, on aina noudatettava kohdassa 13.2 selostettua menettelytapaa.

13.4 Vaatimukset leikkaamoon leikattavaksi toimitettaville päille

Päänlihan irrottamista varten leikkaamoon toimitettavien yli 12 kuukauden ikäisten nautojen päiden on täytettävä seuraavat vaatimukset:

1. Päiden on oltava ripustettuina varastoinnin ja kuljetuksen ajan.
2. Päiden silmät eivät saa olla vahingoittuneet tai irronneet. Leikattavaksi saa toimittaa vain päitä, jotka on tulpattu. Pulttipistoolin aiheuttama reikä ja *foramen magnum* on suljettava tulpalla teurastamossa tai teurastuspaikassa pään irrotuksen tai viimeistään heti BSE-näytteenoton jälkeen.
3. Teurastamon on laadittava näytteenottosuunnitelma keskushermostokudoskontaminaation havaitsemiseksi laitoksessa tulpattujen, leikkaamoon lähetettävien nautaeläinten päänlihasta.
4. Päiden tulee olla merkitty TSE-leimalla.

OSA II TSE-näytteenotto ja siihen liittyvät toimenpiteet

14 TSE-näytteenotto

TSE-asetus (EY) N:o 999/2001 luku III art. 6; luku IV art. 12; liite III A luku osa I kohdat 2 ja 3 sekä osa II
Komission päätös (2009/719/EY) luvan antamisesta tietyille jäsenvaltioille niiden vuotuisen BSE-seurantaohjelman tarkistamiseen: art. 1 ja 2 sekä liite
Maa- ja metsätalousministeriön asetus 20/2013 § 8
Maa- ja metsätalousministeriön asetus 25/2013 § 12 - 13
Eläintautilaki 441/2013 § 17 - 18

14.1 Nautaeläimet, joista on otettava BSE-näyte

Seuraavista nautaeläimistä on otettava BSE-näyte:

1. Nautaeläimet, joilla epäillään BSE-tartuntaa
2. Terveinä teurastetut yli 30 kk ikäiset naudat jos ne ovat:
 - syntyneet muissa kuin MMMa 20/2013 8 §:ssä mainituissa EU:n jäsenvaltioissa.
 - syntyneet EU:n ulkopuolisissa maissa.
3. Yli 48 kuukauden ikäiset nautaeläimet, jotka ovat syntyneet MMMa 20/2013 8 §:ssä mainituissa EU:n jäsenvaltioissa ja jotka
 - on hätäteurastettu,
 - on sairauden toteamisen tai epäilyn vuoksi teurastettu sairaiden eläinten teurastusosastossa tai tarkastuseläinlääkärin määräämän erityisjärjestelyn mukaisesti normaalilinjassa, esimerkiksi päivän viimeisenä,
 - on *ante mortem* -tarkastuksessa hylätty,
 - ovat kuolleet teuraskuljetuksen aikana,
 - ovat kuolleet itsestään teurastamossa tai
 - on lopetettu.
4. Yli 24 kuukauden ikäiset nautaeläimet, jotka ovat syntyneet muissa kuin MMMa 20/2013 8 §:ssä mainituissa EU:n jäsenvaltioissa tai EU:n ulkopuolisissa maissa ja jotka
 - on hätäteurastettu,
 - on sairauden toteamisen tai epäilyn vuoksi teurastettu sairaiden eläinten teurastusosastossa tai tarkastuseläinlääkärin määräämän erityisjärjestelyn mukaisesti normaalilinjassa, esimerkiksi päivän viimeisenä,
 - on *ante mortem* -tarkastuksessa hylätty,
 - ovat kuolleet teuraskuljetuksen aikana,
 - ovat kuolleet itsestään teurastamossa tai
 - on lopetettu.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksessa 20/2013 8 §:ssä mainitut maat ovat: Suomi, Alankomaat, Belgia, Espanja, Irlanti, Italia, Itävalta, Kreikka, Kypros, Latvia,

Liettua, Luxemburg, Malta, Portugali, Puola, Ranska, Ruotsi, Saksa, Slovakia, Slovenia, Tanska, Tšekki, Unkari, Viro tai Yhdistynyt kuningaskunta. Näissä valtioissa syntyneitä terveinä teurastettuja nautoja ei tarvitse tutkia BSE-taudin varalta.

Jos sellainen eläin, josta kuuluisi ottaa BSE-näyte, on kuollut itsestään esim. kuljetuksen aikana tai teurastamossa, tulee näyte ottaa teurastamolla ennen kuin raato toimitetaan hävitettäväksi.

14.2 Lampaat ja vuohet, joista on otettava TSE-näyte

Seuraavista lampaista ja vuohista on otettava TSE-näyte:

1. Eläimet, joilla epäillään TSE-tartuntaa.
2. Eläimet, jotka ovat yli 18 kuukauden ikäisiä ja
 - joissa on merkkejä näivettymisestä tai neurologisista oireista.
 - jotka on hätäteurastettu.
3. Todetun eläintautitapauksen yhteydessä eläimet, jotka ovat maa- ja metsätalousministeriön asetuksen 25/2013 10 §:ssä ja 11 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitetun tutkimismääräyksen kohteena. Eläimen omistajan on ilmoitettava tarkastuseläinlääkärille määräyksestä ennen eläimen teurastamista.

Jos sellainen eläin, josta kuuluisi ottaa TSE-näyte, on kuollut itsestään esim. kuljetuksen aikana tai teurastamossa, tulee näyte ottaa teurastamolla ennen kuin raato toimitetaan hävitettäväksi.

Eläin tulkitaan yli 18 kuukauden ikäiseksi, jos enemmän kuin kaksi pysyvää etuhammasta on puhjennut. Omistajan toimittama todistus eläimen iästä ei ole peruste näytteen ottamatta jättämiseen, jos eläimellä on puhjennut enemmän kuin kaksi pysyvää etuhammasta.

14.3 Näytteenotto

TSE-asetus (EY) N:o 999/2001 liite X

Eläimistä saatavien elintarvikkeiden valvonta-asetus (EY) N:o 854/2004 luku II art. 5 kohta 6 ja liite I jakso III, luku III B osa

Teurastustoiminta on järjestettävä niin, että teurastuslinjan näytteenottopaikalla tiedetään, mistä eläimistä TSE-näyte on otettava. Tämä voidaan toteuttaa esimerkiksi sijoittamalla tai merkitsemällä eläimet tarvittaessa jo teurastamon navetassa niin, että niiden sekoittuminen ei ole teurastuksen aikana mahdollista. Näytteenottopaikalle tiedotetaan, koska alkaa ja koska päättyy sellaisten eläinten teurastus, joista näyte on otettava.

Teurastamossa näytteen ottaa tarkastuseläinlääkäri. TSE-näytteen voi ottaa myös tarkastuseläinlääkärin valvonnassa lihantarkastaja tai muu tarkastuseläinlääkärin hyväksymä henkilö, joka on koulutettu tehtävään.

Nautaeläimen näyte otetaan aivorungosta, mieluiten ydinjatkoksen (*medulla oblongata*) obex-alue kokonaisuena. Jotta pystyttäisiin varmistamaan oikean ja hyvälaatuisen näytteen saaminen jokaisesta ruhosta, paras näytteenottopaikka on teurastuslinjalla

heti pään irrotuksen jälkeen. Jos *obex*-aluetta ei jostain syystä ole saatavilla, otetaan näytteeksi muuta aivorunkoa. Näytepalan pituus tulisi olla 3-10 cm. Näytepalan voi lähettää Eviraan tutkittavaksi myös, jos se on hajonnut. Jos aivorunkonäytettä ei ole saatavissa, voidaan tutkimusta varten lähettää koko pää. Ennen pään lähettämistä tulee olla yhteydessä siihen Eviran tutkimusyksikköön, johon pää lähetetään.

Lampaasta ja vuohesta näytteeksi otetaan sekä aivorunkoa että pikkuaivokudosta. Jos edustavia näytepaloja ei ole saatavissa, tutkimusta varten voidaan lähettää koko pää. Lampaasta ja vuohesta on lisäksi otettava verinäyte eläimen genotyypin selvittämiseksi. Näyte otetaan EDTA-putkeen. Näytettä ei saa pakastaa. Näytteet tutkitaan Eviran eläintautivirologian tutkimusyksikössä Helsingissä.

Näytteenotto-ohjeet ja tutkimusyksiköiden yhteystiedot ovat Eviran kotisivuilla.

14.4 Näytetuloksista ilmoittaminen

Kun BSE-pikatestin tulos valmistuu, tuloksesta ilmoitetaan tarkastuseläinlääkärille. Näytteen tulos voi olla negatiivinen, positiivinen tai epävarma. Jos testin tulos on muu kuin negatiivinen ja testaus joudutaan uusimaan, Eviran TSE-laboratorio ilmoittaa tästä viipymättä teurastamon tarkastuseläinlääkärille.

Jos BSE-pikatestistä tai muusta TSE-testistä saadaan positiivinen tai epävarma lopullinen tulos tai näyte muusta syystä lähetetään Euroopan yhteisön referenssilaboratorioon jatkotutkimuksia varten, Eviran TSE-laboratorio ilmoittaa teurastamon tarkastuseläinlääkärille, että tutkittava näyte tutkitaan TSE-varmennustestissä. Evira ilmoittaa asiasta lisäksi maa- ja metsätalousministeriön ruokaosastolle ja läänineläinlääkärille.

14.5 Karanteenitoimenpiteet

TSE-asetus (EY) N:o 999/2001 liite III A luku osa I kohta 6; liite III A luku osa II kohta 7
Eläinperäisten elintarvikkeiden valvonta-asetus (EY) N:o 854/2004 liite I jakso III, luku III, kohta B
Maa- ja metsätalousministeriön asetus 7/EEO/2009 § 5

TSE-tutkimuksen tulosta odottavan nautaeläimen, lampaan tai vuohen ruho, muut eläimen osat ja sivutuotteet, mukaan lukien vuota, on säilytettävä selvästi merkittynä ja erillään muista ruhoista ja sivutuotteista, kunnes testin tulos on varmistunut negatiiviseksi. Sivutuotteiden, ruhojen ja elimien säilyttämisestä voidaan poiketa vain, jos ne hävitetään kuten TSE-riskiaines.

Myös välittömästi BSE-testin tulosta odottavaa nautaeläintä ennen teurastetun eläimen ja kahden välittömästi tämän nautaeläimen jälkeen teurastetun eläimen ruhot, elimet ja sivutuotteet on säilytettävä selvästi merkittynä ja erillään, että ne voidaan tarvittaessa hylätä.

Viereisten ruhojen (samalla teurastuslinjalla 1 välittömästi ennen ja 2 välittömästi BSE-testatun naudanneruhojen jälkeen teurastettua ruhoa) säilyttämisvelvoitteesta voidaan poiketa vain, jos teurastuslinjalla varmistetaan omavalvontasuunnitelmassa kuvatuin erityisjärjestelyin, että viereisten ruhojen saastuminen TSE-riskiaineella on estetty. Tällainen erityisjärjestely voi olla esimerkiksi teurastustauon järjestäminen ennen sellaisen ruhojen teurastusta, josta BSE-näyte on otettava. Ennen kuin teurastusta jatketaan sellaisen ruhojen jälkeen, josta BSE-näyte on otettu, ympäristö ja lait-

teet on pestävä ja desinfioitava perusteellisesti, jos halutaan välttää kahden seuraavan ruhon joutuminen karanteeniin.

Valvontaviranomainen voi sallia ruhojen leimaamisen terveystarkastuksella jo ennen TSE-tutkimuksen valmistumista, jos omavalvontasuunnitelmassa on valvontaviranomaisen hyväksymällä tavalla (ks. esimerkiksi tämän ohjeen kohta 15.5) kuvattu ruhojen säilyttäminen ja varmistustoimenpiteet, joilla estetään ruhojen vapauttaminen jatkokäsittelyyn ennen kuin TSE-tutkimustulos on varmistunut kielteiseksi.

15 Ruhojen ja sivutuotteiden vapauttaminen karanteenista

TSE-asetus (EY) N:o 999/2001 liite III A luku osa I kohta 6; liite III A luku osa II kohta 7

15.1 Yleistä

Ruhot, elimet ja sivutuotteet voidaan vapauttaa karanteenista, kun TSE-pikatestistä saadaan negatiivinen tulos. Toiminta muissa tapauksissa on kuvattu luvussa 16.

15.2 Elinten ja veren siirto laitoksesta BSE-tutkimuksen ollessa kesken

Eviran Lihantarkastusyksikkö voi myöntää luvan elintarvikkeeksi tarkoitettujen elinten ja veren siirtämiselle laitoksesta toiseen BSE-tutkimuksen ollessa kesken. TSE-asetuksen mukaan BSE:n varalta tutkittavien nautojen kaikki osat on säilytettävä tarkastuseläinlääkärin valvonnassa BSE-tutkimuksen ajan. Sellaisten nautojen, joilla ei epäillä *ante mortem* -tarkastuksen perusteella TSE-tartuntaa, mutta jotka on tutkittava BSE:n varalta, elintarvikkeeksi tarkoitettujen elinten ja veren siirto ja varastoiminen muualla kuin teurastamossa tai sen yhteydessä olevassa laitoksessa on mahdollista ennen BSE-tutkimustuloksen varmistumista, jos tässä luvussa esitetyt vaatimukset täyttyvät.

15.2.1 Teurastamon toimenpiteet

Elintarvikkeeksi tarkoitettujen elinten ja veren siirtoon BSE-tutkimuksen ollessa kesken tulee olla Eviran lupa. Teurastamon on lähetettävä yksityiskohtainen hakemus ja selvitys Eviran Lihantarkastusyksikköön sekä saatava lupa ennen kyseisen toiminnan aloittamista. Edellytyksenä elinten ja veren siirrolle on, että vastaanottavassa laitoksessa tätä toimintaa valvoo Eviran tarkastuseläinlääkäri, vaikka laitos muilta osin olisikin kunnan viranomaisen valvonnassa. Myönnetty lupa liitetään laitoksen omavalvontakirjanpitoon.

Teurastamolla on oltava lisäksi teurastamon tarkastuseläinlääkärin myöntämä lupa jokaisen erän siirtämiseen. Elintarvikkeeksi tarkoitettujen elinten ja veren siirto on pakattava ennen niiden kuljettamista teurastamosta varastoivaan laitokseen. Pakkauksessa on oltava tunnistusmerkki ja muut vaadittavat merkinnät. Pakkaukset on kiinnitettävä toisiinsa niin, ettei yksittäisiä pakkauksia voi irrottaa tai poistaa. Yhteen kiinnitetty pakkaukset on merkittävä selvästi merkinnällä ”BSE-tutkimus”.

Kaupallisia asiakirjoja ja muuta siirtoihin liittyvää kirjainpitoa säilytetään vähintään kaksi vuotta.

15.2.2 Teurastamoa valvovan tarkastuseläinlääkäriin tehtävät

Teurastamoa valvova tarkastuseläinlääkäri antaa elimien tai veren siirtoluvan varmistuttuaan siitä, että varastoivassa laitoksessa kunkin lähetettävän erän purkamista, käsittelyä ja vapauttamista valvoo Eviran tarkastuseläinlääkäri.

Teurastamoa valvovan tarkastuseläinlääkäriin on lähetettävä kopiot kaupallisista asiakirjoista varastointia valvovalle tarkastuseläinlääkärille. Lisäksi tarkastuseläinlääkäriin on ilmoitettava varastointia valvovalle tarkastuseläinlääkärille siirtokuljetuksen lähtöaika.

Teurastamoa valvovan tarkastuseläinlääkäriin on varmistettava, että varastointia valvova tarkastuseläinlääkäri on saanut edellä mainitut tiedot. Teurastamoa valvova tarkastuseläinlääkäri ilmoittaa BSE-tutkimustuloksen kirjallisesti varastointia valvovalle tarkastuseläinlääkärille sen jälkeen, kun hän on varmistunut siitä, että kaikkien niiden eläinten, joista varastoon siirretyt elimet ja veri ovat peräisin, sekä muiden samana päivänä teurastettujen nautojen BSE-tutkimustulokset ovat tulleet, ennen kuin hän lähettää tiedon varastointia valvovalle tarkastuseläinlääkärille. Jos tutkimustulosten joukossa on positiivinen tulos, toimitaan tämän ohjeen luvun 16 mukaisesti.

Teurastamoa valvovan tarkastuseläinlääkäriin on pidettävä kirjaa elimien ja veren siirrosta varastoivaan laitokseen. Kirjanpitoa voidaan pitää tämän ohjeen liitteen 3 mukaisella lomakkeella tai kirjanpitoon tulee liittää lomakkeen mukaiset tiedot. Kirjanpito ja kopiot lähetetyistä asiakirjoista on säilytettävä vähintään kahden vuoden ajan.

15.2.3 Vastaanottavan laitoksen toimenpiteet

Elimet ja veri on pidettävä karanteenissa siihen saakka kun varastointia valvova tarkastuseläinlääkäri vapauttaa ne saatuaan teurastamoa valvovalta tarkastuseläinlääkäriltä tiedon kielteisestä BSE-tutkimustuloksesta. Kaupallisia asiakirjoja ja muuta siirtoihin liittyvää kirjanpitoa säilytetään vähintään kaksi vuotta.

15.2.4 Vastaanottavassa laitoksessa varastointia valvovan tarkastuseläinlääkäriin tehtävät

Varastointia valvova tarkastuseläinlääkäri on Eviran palveluksessa ja hänen tehtävänä on elimien ja veren varastoinnin valvonta. Varastointia valvova tarkastuseläinlääkäri vapauttaa elimet ja veren karanteenista saatuaan teurastamoa valvovalta tarkastuseläinlääkäriltä tiedon kielteisestä BSE-tutkimustuloksesta. Jos tutkimustulosten joukossa on positiivinen tulos, toimitaan tämän ohjeen luvun 16 mukaisesti.

Varastointia valvovan tarkastuseläinlääkäriin on pidettävä kirjaa elinten ja veren varastotilanteesta ja säilytettävä kopiot BSE-tutkimustuloksista. Kirjanpitoon voidaan käyttää tämän ohjeen liitteen 4 mukaista lomaketta tai kirjanpitoon on liitettävä lomakkeessa mainitut tiedot. Kirjanpito ja asiakirjat on säilytettävä vähintään kahden vuoden ajan. Varastointia valvovan tarkastuseläinlääkäriin on lähetettävä kerran viikossa kopio edellisen viikon kirjanpidosta Eviran Lihantarkastusyksikköön.

16 Ruhojen ja muiden eläimen osien ja sivutuotteiden hylkääminen

*Eläimistä saatavien elintarvikkeiden valvonta-asetus (EY) N:o 854/2004 liite I, jakso II, luku V
TSE-asetus (EY) N:o 999/2001 luku II art. 13; liite III A luku osa I kohta 6; liite III A luku osa II
kohta 7*

*Maa- ja metsätalousministeriön asetus 7/EEO/2009 § 4
Sivutuoteasetus art. 8*

Jos nautaeläimen testitulokset BSE-pikatestissä on ollut positiivinen tai epävarma, ja testitulokset osoittautuu varmennustutkimuksessakin positiiviseksi tai säilyy epävarmana, tämän nautaeläimen lisäksi hylätään ja käsitellään 1 luokan sivutuotteena myös aina vähintään yksi välittömästi ennen positiivista naudanruhoa teurastetun eläimen ruho ja vähintään kaksi välittömästi sen jälkeen teurastetun eläimen ruhoa, eläinlajista riippumatta.

Kun ruho on tutkittu TSE-tautien varalta pikatestillä ja positiivisen tai epävarman pikatestin tulos on varmistettu varmennustutkimuksella negatiiviseksi, hylätään ainoastaan tutkittu ruho sivutuotteineen ja hävitetään kaikki ruhon osat, myös vuota, 1 luokan sivutuotteena. Jos sivutuotteita ei voida varmuudella määrittää ruhoon kuuluvaksi, koko se sivutuote-erä hylätään, johon hylätyistä eläimistä saadut sivutuotteet kuuluvat.

Jos eläimen TSE-pikatestistä ei ole mahdollista saada negatiivista tulosta (näyte on hävinnyt tai jäänyt ottamatta tms.) toimitaan seuraavasti:

- Nautaeläin, jolla epäillään BSE-tartuntaa: kyseinen ruho, muut eläimen osat ja sivutuotteet hylätään ja käsitellään luokan 1 sivutuotteena. Lisäksi hylätään ja käsitellään luokan 1 sivutuotteena aina yksi välittömästi ennen kyseistä naudanruhoa teurastetun eläimen ruho sekä kaksi välittömästi sen jälkeen teurastetun eläimen ruhoa, eläinlajista riippumatta.
- Muut tapaukset: kyseinen ruho, muut eläimen osat ja sivutuotteet hylätään ja käsitellään luokan 1 sivutuotteena.

Osa III Yleiset omavalvontavaatimukset

17 TSE-tautien hallintaan liittyvä omavalvonta

Sivutuoteasetus (EU) N:o 1069/2009 art. 28 - 30

Laitosasetus 795/2014 liite 3

Maa- ja metsätalousministeriön asetus 7/EEO/2009 § 9 – 11

17.1 Vastuualueet

Omavalvontasuunnitelmassa tulee olla esitettynä vastuualueet TSE-tautien hallintaan liittyvien toimenpiteiden osalta sekä niistä vastaavat henkilöt. Jos laitoksella käsitellään tai varastoidaan useampaan kuin yhteen luokkaan kuuluvia eläimistä saatavia sivutuotteita, toimijan on otettava käyttöön, toteutettava ja pidettävä yllä HACCP-periaatteisiin perustuva pysyvä kirjallinen menettely.

Vastuualueet voivat olla esimerkiksi seuraavat:

- nautaeläinten rekisterikyselyjen tekeminen ja niiden käsittelyyn liittyvät menettelyt
- navettaolosuhteet ja elävänä tarkastukseen liittyvä muu kuin viranomaistoiminta, kuten eläinten järjestäminen ikäryhmittäin navetassa
- näytteenottoon liittyvä toiminta siltä osin kuin se ei ole viranomaistoimintaa, esimerkiksi näytteenottovälineiden hallinta, otettujen näytteiden käsittely ja lähettäminen tutkittaviksi
- tutkittavien ruhojen, elinten ja muiden sivutuotteiden karanteeniin ohjaukseen ja säilytykseen sekä vapauttamiseen liittyvä toiminta viranomaisen ohjauksessa
- TSE-riskiaineksen erottaminen, värjääminen ja säilytys sekä säilytysastioiden merkinnät
- TSE-riskiainesta sisältävien ruhojen ja päiden käsittely sekä merkitseminen
- TSE-riskiainesta sisältävien ruhojen ja päiden lähettäminen laitoksen ulkopuolelle
- päänlihan leikkaaminen
- TSE-riskiaineksen lähettäminen jatkokäsittelylaitokseen
- päänlihan leikkaaminen
- toimenpiteet, jos teurastetussa eläimessä todetaan TSE-tauti
- kaupalliset asiakirjat.

17.2 Nautaeläinten rekisterikyselyjen omavalvonta

Rekisterikyselyyn liittyvä omavalvonta on kuvattu Eviran ohjeessa Rekisterikyselyjen valvonta teurastamossa (Eviran ohje n:o 16007).

17.3 Navettaolosuhteet ja elävänä tarkastukseen liittyvä toiminta

Navettaolosuhteiden on oltava sellaiset, että eläinten elävänä tarkastus voidaan tehdä asianmukaisesti.

Eri-ikäiset nautaeläimet voidaan jo navetassa merkitä tai järjestää erilleen näytteenottoa varten. Näin voidaan esimerkiksi teurastusjärjestyksen avulla varmistaa, että näytteenotto paikalla on tiedossa, koska näytteenotto alkaa ja päättyy sekä että näytteet otetaan niistä eläimistä, joista ne lainsäädännön mukaan on otettava. Varmistusmenetelmät kuvataan laitoksen omavalvontasuunnitelmassa.

Omavalvontasuunnitelmassa tulisi lisäksi olla kuvaus siitä, miten navetassa erotellaan tarkastuseläinlääkärin ohjeistuksen mukaisesti TSE-oireiset tai muuten sairaat eläimet, sekä kuvaus itsestään kuolleiden nautaeläinten, lampaiden ja vuohien käsittelystä.

17.4 TSE-näytteenottoon liittyvä toiminta

Vaikka TSE-näytteenotto on osa lihantarkastusta, omavalvontasuunnitelmassa tulisi kuvata laitoksen toimintaan liittyvät näytteenottomenettelyt: esimerkiksi jos teurastetaan muuta kuin suomalaista alkuperää olevaa nautaa, miten välitetään tieto näytteenottopaikalle siitä, että teurastetusta naudasta on otettava TSE-näyte; näytteenottovälineiden säilyttäminen ja käsittely sekä näytteiden säilyttäminen ja lähettäminen.

Jos laitoksen henkilökunta on saanut koulutuksen TSE-näytteenottoon ja ottaa näytteitä tarkastuseläinlääkärin valvonnassa, näytteenottajat tulee nimetä.

Omavalvontasuunnitelmassa kuvataan myös menettely, jonka avulla valvontaviranomainen voi varmistua siitä, että näytteet on otettu kaikista niistä eläimistä, joita näytteenotto koskee. Tämä voidaan tehdä esimerkiksi vertaamalla näytepurkkien lukumäärää teurastuslistalla olevien näytteenottoa edellyttävien eläinten lukumäärään.

Lisäksi kuvataan menettely, jolla valvontaviranomainen voi varmistua siitä, että Eviraan lähetettävät näytteet ovat tutkimuskelpoisia. Omavalvontasuunnitelmassa kuvataan myös, miten varmistetaan pään säilyttäminen ja Eviraan lähettäminen siinä tapauksessa, että näytteeksi ei ole onnistuttu saamaan *obex*-aluetta tai muuta aivorungon osaa.

17.5 Karanteeniin ohjaus, säilytys ja vapautus

TSE-tutkimuksen vastausta odottavien ruhojen, muiden eläinten osien ja sivutuotteiden sekä ns. viereisten ruhojen merkitseminen, säilytyspaikat ja säilyttämiseen liittyvät muut mahdolliset toimenpiteet kuvataan. Kuvaus tehdään niin yksityiskohtaisesti, että mahdollisen positiivisen tai epävarman BSE-testituloksen vuoksi on mahdollista varmuudella hylätä myös BSE-positiiviseksi osoittautuneen tai varmennustutkimussakin epävarman testituloksen saaneen nautaeläimen välittömästi ennen ja jälkeen teurastuslinjalla (yksi ennen ja kaksi jälkeen) teurastetut eläimet.

Lisäksi kuvataan, miten tapahtuu hyväksytyjen ruhojen, elinten ja sivutuotteiden karanteenista vapauttaminen ja leimaaminen sen jälkeen, kun tarkastuseläinlääkäriltä on saatu tieto negatiivisesta tutkimustuloksesta.

Jos teurastamossa leimataan nautaeläinten ruhoja ennen kuin negatiivinen BSE-tutkimustulos on saatu, omavalvontasuunnitelmassa on kuvattava siihen liittyvä menettely: koska leimaaminen tapahtuu ja missä säilytetään leimatut, vastausta odottavat ruhot sekä kuinka ruhojen vapauttaminen tapahtuu.

Jos laitoksesta siirretään BSE-tutkimuksen tulosta odottavia elimiä, verta tai sivutuotteita toiseen laitokseen, tästä toiminnasta on oltava yksityiskohtainen kuvaus. Tällaisen toiminnan edellytyksenä on Eviran myöntämä, tämän ohjeen luvussa 15 kuvattu lupa ja tämä myönnetyn luvan kopio on liitettävä omavalvontasuunnitelmaan.

17.6 TSE-riskiaineksen erottaminen

TSE-riskiaineksen erottaminen kuvataan erikseen teurastamossa ja leikkaamossa. TSE-riskiaineksen poistaminen kuvataan erikseen TSE-riskiaineryhmien kuten selkäytimen poistamisen, päänlihan leikkaamisen ja halkaisuvirheellisten nautaeläinten selkärangan poistamisen osalta. Naudan päänlihan leikkaamiseen liittyvät omavalvontavaatimukset kuvataan tämän ohjeen kohdissa 17.9 ja 17.10.

Omavalvontasuunnitelmassa määritellään toimenpiteet, joilla varmistetaan siitä, että TSE-riskiaine on täysin poistettu, esimerkiksi kuvataan toimenpiteet selkäytimen poiston varmistamiseksi.

Omavalvontasuunnitelmassa kuvataan myös työohjeet, joilla estetään elintarvikkeiden saastuminen TSE-riskiaineksella sen poistamisen yhteydessä.

17.7 TSE-riskiaineksen kerääminen, säilyttäminen ja värjääminen

Omavalvontasuunnitelmassa kuvataan TSE-riskiaineksen keräämiseen tarkoitetut astiat, hihnat, kuilut, allasvaunut sekä kontit ja niiden merkitseminen. Lisäksi kuvataan värjääminen, väriaineet, värjäyspaikat, riskiaineen säilytys sekä tarvittaessa riskiaineksen jäädyttäminen ja pakastaminen.

17.8 TSE-merkinnät ruhoissa ja päissä sekä ruhojen ja päiden lähettäminen

TSE-riskiainesta sisältävien ruhojen ja ruhon osien käsittely, merkitseminen sekä niiden lähettämistä koskeva ilmoitusmenettely, asiakirjat ja kirjanpito kuvataan omavalvontasuunnitelmassa. Lisäksi kuvataan menettely, jolla varmistetaan, että vastaanottava laitos on hyväksytty TSE-riskiainesta erottavaksi laitokseksi.

17.9. Yli 12 kuukauden ikäisten nautaeläinten päänlihaa leikkaavan teurastamon omavalvontaohjelma

Jos teurastamo leikkaa yli 12 kuukauden ikäisten nautaeläinten päänlihaa kohdassa 13.2 kuvatulla tavalla, teurastamon omavalvontasuunnitelman tulee sisältää toimenpiteet ko. kohdassa kuvattujen vaatimusten varmistamiseksi.

Teurastamon on laadittava näytteenottosuunnitelma keskushermostokudoksen havaitsemiseksi päänlhasta. Teurastamon näytteenottosuunnitelman tulee kattaa näytteenotto, näytteiden toimittaminen laboratorioon, testimenetelmä ja näytteenottotiheys. Omavalvontaohjelmassa tulee myös kuvata korjaavat toimenpiteet mahdollisen positiivisen testituloksen johdosta.

Näytteeksi otetaan leikattua päänlhää. Eviran näytteenotto-ohjeet ovat Eviran kotisivuilla. Jos näytteitä ei lähetetä tutkittavaksi Eviraan, näytteet tutkiva laboratorio antaa näytteenotto-ohjeet. Kun päänlhää leikataan laitoksessa siihen varatulla alueella, näytteenottotiheytenä noudatetaan aluksi 1 tutkittu näyte 500 leikattua päätä kohti. Näytteenottotiheys voidaan harventaa 1 näytteeseen 1000 leikattua päätä kohti, kun tutkimustulokset ovat olleet negatiivisia kymmenellä peräkkäisellä tutkimuskerralla. Näytteenottotiheys tulee nostaa uudelleen 1 näytteeseen 500 leikattua päätä kohti, jos näytteissä todetaan yksikin positiivinen tulos. Jos positiivisia tuloksia todetaan, laitoksen tulee ryhtyä omavalvontaohjelmassa kuvattuihin korjaaviin toimenpiteisiin kontaminaation estämiseksi. Laitoksen tulee ilmoittaa positiivisista tuloksista valvovalle viranomaiselle.

Päänlihää ei tarvitse säilyttää laitoksessa keskushermostokudoskontaminaation varalta tehdyn tutkimuksen tuloksen saapumiseen saakka, vaan se voidaan käyttää jo ennen tutkimustuloksen saapumista. Päänlihää ei myöskään tarvitse jäljittää ja vetää takaisin, jos näytetulos keskushermostokudoskontaminaation varalta on positiivinen. Laitoksen tulee kuitenkin ryhtyä omavalvontaohjelmassa kuvaamiinsa korjaaviin toimenpiteisiin positiivisen testituloksen johdosta, jotta päänlhän saastuminen keskushermostomateriaalilla voidaan jatkossa estää.

Vastaavaa omavalvontaohjelmaa ei tarvita, jos teurastamo leikkaa yli 12 kuukauden ikäisten nautaeläinten päänlhää kohdassa 13.3.kuvatulla tavalla.

17.10 Yli 12 kuukauden ikäisten nautaeläinten päänlhää leikkaavan leikkaamon omavalvontaohjelma

Yli 12 kuukauden ikäisten nautaeläinten päänlhien leikkuussa leikkaamon omavalvontasuunnitelman tulee sisältää vähintään seuraavat toimenpiteet:

1. Kaikille päille on tehtävä vastaanottotarkastus. Jos tulppa on irronnut, silmät ovat vahingoittuneet tai pään epäillään muuten saastuneen keskushermostokudoksella kuljetuksen aikana, päästä ei saa leikata päänlhää. Vastaanottotarkastuksessa on valvottava, että päät on merkitty TSE-leimalla.
2. Leikkaamon on laadittava työohjeet, joita noudattamalla päänlhän kontaminointuminen keskushermostokudoksella voidaan estää.
3. Päänlhän leikkaaminen on tehtävä erillään muusta leikkaamatoiminnasta. Erilläänpito voidaan toteuttaa rakenteellisesti tai toiminnallisesti.
4. Leikkaamon on varmistuttava siitä, että nautaeläinten päitä lähettävässä teurastamossa on valvontaviranomaisen arvioima omavalvontaohjelma päiden asianmukaisesta käsittelystä (tulppaaminen, näytteenotto, leimaaminen).
5. Leikkaamon on laadittava näytteenottosuunnitelma keskushermostokudoksen havaitsemiseksi päänlhasta. Näytteenottosuunnitelman tulee kattaa näytteenotto, näytteiden toimittaminen laboratorioon, testimenetelmä ja näytteenottotiheys. Omavalvontaohjelmassa tulee myös kuvata korjaavat toimenpiteet mahdollisen positiivisen testituloksen johdosta.

17.11 TSE-riskiaineksen lähettäminen hävitettäväksi ja määrien seuranta

Omavalvontasuunnitelmassa kuvataan lähetettävän TSE-riskiaineksen määrän arviointi tai punnitseminen. Teurastamossa voi myös syntyä muuta luokan 1 sivutuotetta tai toimija voi omalla päätöksellään laittaa muihin sivutuoteluokkiin kuuluvaa ainesta lähtevän TSE-riskiaineksen joukkoon. Tämän vuoksi laitoksen omavalvontasuunnitelmassa on oltava yksityiskohtainen kuvaus, mistä laitokselta lähtevä luokan 1 aines käytännössä muodostuu.

Todellisen laitokselta lähtevän TSE-riskiaineksen määrän arvioimiseksi on perusteltua tehdä TSE-riskiainekseksi määriteltyjen eri kudosten ja ruhonosien koepunnituk- sia. Kudosten painoa verrataan teurastetun eläimen ruho- tai elopainoon. Saatua luku- kua (% tai kg TSE-riskiainesta/ teurastettujen eläinten määrä kg tai kpl) voidaan käyt- tää laitokohtaisen syntyvän TSE-riskiaineksen määrän arvioinnin perusteena.

Jatkokäsittelylaitokseen lähetetyn ja siellä vastaanotetun TSE-riskiaineksen (luokan 1) määriä on säännöllisesti verrattava toisiinsa. Lisäksi syntyvän TSE-riskiaineksen määriä on verrattava teurastettujen eläinten määriin. Jos määrissä ilmenee muutok- sia tai ristiriitaisuuksia, syyt on selvitettävä välittömästi ja korjaavat toimenpiteet kirjat- tava. Syntyvien ja lähtevien TSE-riskiainemäärien lisäksi omavalvonnassa on tar- kastettava lähtevän TSE-riskiaineksen koostumusta ja varmistettava, että lähtevä ai- nes koostuu niistä sivutuotteista, jotka omavalvontasuunnitelmassa on kuvattu.

Ne laitokset, joihin TSE- riskiainesta lähetetään, luetellaan. Lisäksi kuvataan ne me- nettelyt, joilla lähetettävä laitos varmistaa, että vastaanottava laitos on hyväksytty käsit- telemään tai varastoimaan TSE-riskiainesta. Omavalvontasuunnitelmassa kuvataan, millä tavoin lähetettävän TSE-riskiaineksen määrää verrataan laitoksessa teurastettu- jen eläinten ja niistä syntyvän TSE-riskiaineksen arvioituun määrään.

17.12 Varautuminen poikkeaviin tilanteisiin

Omavalvontasuunnitelmassa on kuvattava järjestelmä, jonka avulla säilytetään kaikki ne ruhot, muut eläimen osat ja sivutuotteet, jotka joudutaan myöhemmin mahdollisen positiivisen TSE-testituloksen perusteella hylkäämään. Lisäksi kuvataan, miten va- raudutaan muihin TSE-riskiaineksen erottamiseen, säilyttämiseen ja lähettämiseen liittyviin mahdollisiin häiriöihin.

17.13 TSE-tautien hallintaan liittyvä kirjanpito

Teurastamoiden ja leikkaamoiden on tarvittaessa noudatettava, yleisten asiakirjavaa- timusten lisäksi, TSE-tautien hallintaan liittyviä erityisiä kirjanpito vaatimuksia.

Teurastamon kirjanpidon tulee sisältää tiedot vastaanotetuista eläimistä, tiedot eteenpäin lähetetyistä riskiainesta sisältävistä ruhoista ja ruhon osista sekä lähetetys- tä TSE-riskiaineksestä. Kirjanpitoon tulee myös liittää kuvaus mahdollisesti tehdyistä korjaavista toimenpiteistä.

Vastaanotettujen eläinten kirjanpitoon kirjataan tiedot teurastettavien eläinten rekiste- rikyselyistä sekä teurastamossa ennen teurastusta tapahtuvasta lajittelusta ja muista toimenpiteistä.

Jos teurastamosta lähetetään TSE-riskiainesta sisältäviä ruhoja ja ruhonosia leik- kaamoon, joka ei ole teurastamon yhteydessä, teurastamon omavalvontakirjanpidos- sa on oltava kunkin lähetyksen vastaanottajan nimi ja yhteystiedot, lähetyspäivämää-

rä, lähetettyjen TSE-riskiainesta sisältävien ruhojen lukumäärä eläinlajeittain sekä tieto siitä mitä TSE-riskiainesta sisältäviä ruhonosia lähetyksessä oli.

Jos teurastamosta lähetetään yli 12 kuukauden ikäisten nautaeläinten päitä muuhun kuin teurastamon yhteydessä sijaitsevaan leikkaamoon päänlihan leikkaamista varten, teurastamon omavalvontakirjanpidossa on oltava kunkin lähetyksen vastaanottajan nimi ja yhteystiedot sekä leikattavaksi lähetettyjen päiden lähetyspäivämäärä ja lukumäärä.

Teurastamon kirjanpidossa on oltava lisäksi kopiot niistä ilmoituksista, joita on tehty lähetettäessä TSE-riskiainesta sisältäviä ruhoja ja ruhonosia sellaiseen leikkaamoon, joka ei ole teurastamon yhteydessä. Kirjanpidossa säilytetään myös vastaanottavasta leikkaamosta saadut vastaukset ilmoituksiin.

Leikkaamon, joka vastaanottaa TSE-riskiainesta sisältäviä päitä, ruhoja ja ruhonosia, kirjanpidossa tulee olla kunkin tällaisen lähetyksen lähettäjän nimi ja yhteystiedot, TSE-riskiainesta sisältävien ruhojen, ruhonosien tai päiden vastaanottopäivämäärä ja, vastaanotettujen TSE-riskiainesta sisältävien päiden tai ruhojen lukumäärä eläinlajeittain, sekä tieto siitä mitä TSE-riskiainesta sisältäviä ruhonosia lähetyksessä sisälsi.

Leikkaamon kirjanpidossa on oltava lisäksi ne ilmoitukset, joita on saatu lähettävästä teurastamosta ennen TSE-riskiainesta sisältäviä ruhojen ja ruhonosien vastaanottamista, jos teurastamo ei ole leikkaamon yhteydessä. Kirjanpidossa säilytetään myös kopiot teurastamoon lähetetyistä vastauksista ilmoituksen vastaanottamisesta.

Hävitettäväksi lähetettävän TSE-riskiaineen mukana lähetetyn sivutuoteasetuksen mukaisen kaupallisen asiakirjan kopiota on säilytettävä laitoksessa kaksi vuotta. Kirjanpitoon on liitettävä myös asiakirjat, jotka sisältävät jatkokäsittelylaitoksen lähettämät tiedot vastaanotetun riskiaineen määrästä.

LIITE 1 Luokan 1 kaupallinen asiakirja (MALLI)

Lähetyspäivämäärä.....

JATKOKÄSITTELYYN LÄHETETTÄVÄ LUOKAN 1 SIVUTUOTE: AINOASTAAN HÄVITETTÄVÄKSI**Lähetäjä**

Laitoksen nimiHyväksymisnumero.....

Toimipaikan osoite

Puhelin Sähköposti/fax

Määräpaikka

Laitoksen nimiHyväksymisnumero.....

Osoite

PuhelinFax /sähköposti.....

Kuljetusväline

Kuljetusliike.....

Osoite

PuhelinFax/sähköposti

Kuljettajan nimi.....

Lähetettävä TSE-riskiaines/luokan 1 sivutuote (tarpeeton yliviivataan)

Määrä arvio/punnittu (tarpeeton yliviivataan)

.....
Lähetäjän allekirjoitus ja nimenselvennys

Kuljetuspvm.....Klo

.....
Kuljettajan allekirjoitus ja nimen selvennys

Vastaanotto pvm..... Klo Vastaanotettu määrä.....

.....
Vastaanottajan allekirjoitus ja nimen selvennys

Kaupallinen asiakirja laaditaan kolmena kappaleena:

- 1) alkuperäinen seuraa sivutuotekuljetusta määräpaikkaan
- 2) jäljennös jää lähetettävään laitokseen
- 3) jäljennös jää kuljettajalle

LIITE 2 TSE- tautien hallinnan tarkastuslomake: teurastamot ja leikkaamot (MALLI)

Päivämäärä		laitoksen hyväksymisnumero	
Laitoksen nimi			
Laitoksen osoite			
Laitoksen yhteyshenkilö			
• puhelinnumero		• sähköposti/faksi	
Laitoksen valvoja			
• puhelinnumero		• sähköposti/faksi	
Tarkastuksessa läsnä			
Tarkastuksen tyyppi	☐ Valvontasuunnitelman mukainen tarkastus	☐ Seurantakäynti Epäkohdat korjattu: kyllä / ei	☐ Muu syy, kuten valitus Mikä?

	Leikkaamo on hyväksytty lisäksi (Oiva-arviointiohje 1.3)
☐ teurastamo	☐ lampaiden ja vuohien selkäytimien irrottamiseen
☐ pienteurastamo	☐ naudan päänlihan erottamiseen
☐ poroteurastamo	☐ naudan selkäytimen osan poistamiseen (TSE-leimatut ruhot, leikkaamon on oltava teurastamon yhteydessä)
☐ leikkaamo	

Eläinten alkuperän ja iän selvittäminen	A (Oivalinen)	B (hyvä)	C (korjattavaa)	D (huono)
Nautojen rekisterikysely (Oiva-arviointiohje 9.1)				
• Rekisterikyselyn tekeminen	☐	☐	☐	☐
• Vastuuhenkilön nimeäminen	☐	☐	☐	☐
• Toimintaohjeet, kun normaali vastaus rekisterikyselyyn	☐	☐	☐	☐
• Toimintaohjeet poikkeaviin tilanteisiin	☐	☐	☐	☐
• Rekisterikyselyn tuloksen ilmoittaminen tarkastuseläinlääkärille	☐	☐	☐	☐

TSE-riskiaine ja siihen liittyvät toimenpiteet	A (Oivalinen)	B (hyvä)	C (korjattavaa)	D (huono)
TSE-riskiaineen käsittely teurastamossa (Oiva-arviointiohje 8.1)				
• Vastuuhenkilöiden nimeäminen	☐	☐	☐	☐
• TSE-riskiaineen erottaminen työohjeineen	☐	☐	☐	☐
• Toimenpiteet, joilla varmistetaan TSE-riskiaineen poistamisesta täysin	☐	☐	☐	☐
• Halkaisuvirheellisten ruhojen käsittely	☐	☐	☐	☐
• Ruhojen, päiden ja ruhonosien TSE-merkinnät	☐	☐	☐	☐
• TSE-leimasinten säilyttäminen ja kunnossapito	☐	☐	☐	☐
• Hylätyn eläimen ja sen osien (ml sivutuotteet) käsittely	☐	☐	☐	☐
TSE-riskiainesta sisältävien ruhojen ja ruhonosien lähettäminen teurastamosta (Oiva-arviointiohje 8.1)				
• Ilmoitusmenettelyt, jos leikkaamoon joka ei ole teurastamon yhteydessä, lähetetään päitä, ruhoja ja ruhonosia, jotka sisältävät muuta TSE-riskiainesta kuin selkärankaa	☐	☐	☐	☐
• Toimenpiteet, jolla varmistetaan, että vastaanottava laitos on hyväksytty lähettävän aineksen käsittelyyn (naudan päät, lampaan ja vuohen ruhot jotka sisältävät selkäytimen).	☐	☐	☐	☐
• Asiaan liittyvä kirjanpito ja sen säilytys: ilmoitus leikkaamoon, vastaus ilmoituksen vastaanottamisesta, kaupalliset asiakirjat	☐	☐	☐	☐
TSE-riskiaineen erottaminen ja käsittely leikkaamossa (Oiva-arviointiohje 8.1)				
• Riskiainesta sisältävien ruhojen ja ruhonosien vastaanottaminen	☐	☐	☐	☐
• Selkärankojen erottaminen työohjeineen, jos leikataan muuta kuin suomalaista alkuperää olevia nautaeläimiä	☐	☐	☐	☐
• Leikkaamon toimenpiteet käsiteltäessä sellaista naudanneruhoa, jossa selkäydintä on jäänyt ruhoon (TSE-leimattu ruho, vain teurastamon yhteydessä olevat leikkaamot)	☐	☐	☐	☐
• Naudan päänlihan leikkaaminen työohjeineen	☐	☐	☐	☐
• Lampaiden ja vuohien selkäytimen erottaminen työohjeineen	☐	☐	☐	☐
• Kirjanpito ja sen säilytys: teurastamosta saatu ilmoitus lähettämisestä, kopio siihen annetusta vastauksesta ja kaupalliset asiakirjat	☐	☐	☐	☐
• Keräämiseen käytettävät astiat ja välineet merkintöineen ja niiden puhtaanapito	☐	☐	☐	☐
• TSE-riskiaineen värjääminen, väriaineet ja värjäyspaikat	☐	☐	☐	☐
• Säilytys laitoksessa tai sen alueella	☐	☐	☐	☐
• Riskiaineen jäädyttäminen ja/tai mahdollinen pakastaminen	☐	☐	☐	☐
• Toimittaminen hävitettäväksi: lähetys, kuljetus, vastaanottava laitos	☐	☐	☐	☐
• Hävitettäväksi toimitettavan riskiaineen määrän arviointi	☐	☐	☐	☐
• Hävitettäväksi toimitettavan riskiaineen määrän vertaaminen teurasmääriin/vastaanotettuihin ruhoihin	☐	☐	☐	☐
• Sivutuoteasetuksen mukainen kirjanpito ja kaupalliset asiakirjat	☐	☐	☐	☐
TSE-riskiaineen käsittely varastotiloissa (Oiva-arviointiohje 8.1)				
• TSE-riskiaineen värjääminen, väriaineet ja värjäyspaikat	☐	☐	☐	☐

Näytteenotto ja siihen liittyvät toimenpiteet	A (Oival- linen)	B (hyvä)	C (korjat- tavaa)	D (huono)
Toimenpiteet eläinten vastaanottamisen yhteydessä (Oiva-arviointiohje 17.1)				
• Eläinten, joista on otettava BSE/ TSE-näyte, sijoittelu navettaan, merkitseminen ja teurastusjärjestelyt	☐	☐	☐	☐
• Eläinten, joilla epäillään TSE-tautia, käsittely	☐	☐	☐	☐
BSE/TSE-tutkimukset (Oiva-arviointiohje 17.1)				
• Näytteenotto-ohjeissa on määritelty ne eläimet, joista näyte tulee ottaa	☐	☐	☐	☐
• Järjestelmä, jolla näytteenottaja tunnistaa eläimet, joista näyte otetaan	☐	☐	☐	☐
• Vastuuhenkilöiden ja näytteenottajien nimeäminen näytteenoton eri vaiheisiin	☐	☐	☐	☐
• Näytteenottoon käytettävät välineet, niiden säilytys ja käsittely	☐	☐	☐	☐
• Ohjeet poikkeamissa toimimista varten (näyte jää ottamatta, näytteenotto epäonnistuu ym.)	☐	☐	☐	☐
• Näytteiden säilyttäminen ja lähettäminen, mukaan lukien lähetteen täyttäminen	☐	☐	☐	☐
Karanteeniin ohjaus, säilytys ja vapautus (Oiva-arviointiohje 8.1)				
• Vastuuhenkilöt eri osa-alueisiin on nimetty.	☐	☐	☐	☐
• BSE/TSE tutkimustulosta odottavat ruho, elimet ja sivutuotteet	☐	☐	☐	☐
• Testattujen eläinten ruhojen, elinten ja sivutuotteiden säilyttäminen	☐	☐	☐	☐
• Ns. karanteenieläinten ruhojen säilyttäminen	☐	☐	☐	☐
• Toimenpiteet vastausta odottavien elinten siirtämisessä toiseen laitokseen	☐	☐	☐	☐
• Tutkimustuloksen saapuminen ja tuloksen ilmoittaminen tarkastuseläinlääkärille	☐	☐	☐	☐
• Ruhojen ja muiden eläimen osien vapauttaminen	☐	☐	☐	☐
• Sivutuotteiden (ml. vuota) vapauttaminen	☐	☐	☐	☐
Omavalvontasuunnitelmassa tai toteutuksessa havaitut epäkohdat ja korjaavat toimenpiteet määräaikoineen:				

Laitoksen tilat (<i>Oiva-arviointiohjeet 1.1 ja 1.3</i>)	Kyllä	Ei
Navetta		
<ul style="list-style-type: none"> Rakenteet mahdollistavat <i>ante mortem</i> -tarkastuksen tekemisen. 	☐	☐
<ul style="list-style-type: none"> Navetassa on tilat eläinten erottamiseen ja mahdollisuus teurasjärjestyksen muuttamiseen. 	☐	☐
Teurastamo		
<ul style="list-style-type: none"> TSE-riskiaineksen poistoon on riittävät tilat ja välineet. 	☐	☐
<ul style="list-style-type: none"> Näytteenottoon on riittävät tilat. 	☐	☐
<ul style="list-style-type: none"> TSE-riskiaineksen keräämiseen on tarkoitukseen soveltuva poistojärjestelmä (tai astiat). 	☐	☐
<ul style="list-style-type: none"> Päänlihan leikkuuseen on soveltuvat tilat. 	☐	☐
Leikkaamo		
<ul style="list-style-type: none"> TSE-riskiaineksen poistoon on riittävät tilat ja välineet. 	☐	☐
<ul style="list-style-type: none"> Päänlihan leikkuuseen on soveltuvat tilat. 	☐	☐
Säilytys ja varastointi		
<ul style="list-style-type: none"> Syntyvän TSE-riskiaineksen säilytykseen on riittävät tilat (ja astiat). 	☐	☐
<ul style="list-style-type: none"> TSE-riskiaineksen värjäämiseen on tarkoitukseen soveltuvat tilat. 	☐	☐
<ul style="list-style-type: none"> Tilat ja/tai astiat ovat riittävän hygieeniset ja tarvittaessa jäähdytetyt. 	☐	☐
Laitoksen tiloissa havaitut epäkohdat ja korjaavat toimenpiteet määräaikoineen:		

Sovelletut oikeusohjeet:	
Tarkastuksen tekijän allekirjoitus ja nimeselvennös	Toimijan allekirjoitus ja nimeselvennös

